

OFFENTLIGE UDGIFTER 17. september 2018

DEBATINDLÆG

Skrevet af

Jon Nielsen

Chefanalytiker

Unødig spændetrøje. Budgetloven bør afspejle reelle hensyn

Beregningerne bag budgetloven tager udgangspunkt i bureaukratiske hensyn frem for økonomisk forskning. Det giver en stram spændetrøje, som forhindrer fornuftig finanspolitik.

Kontakt

Chefanalytiker

Jon Nielsen

📞 40 54 18 80

✉️ jn@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Med budgetloven har vi givet os selv en unødigt stram spændetrøje på, som risikerer at spænde ben for, at vi kan føre en fornuftig finanspolitik i krisetider. For budgetlovens underskudskrav er på flere parametre fastsat ud fra rent bureaukratiske hensyn – uden basis i økonomisk forskning. Og så er beregningen i øvrigt forældet.

Derudover prøver underskudskravet at afhjælpe noget, Danmark slet ikke har haft problemer med i nyere tid, nemlig underskud.

Kravet til statens underskud afspejler ikke reelle hensyn

Da Folketinget vedtog budgetloven i 2012, var det en del af en større beslutning om at gå med i EU's finanspagt. Pagten bestemte, hvor store årlige underskud hvert land måtte have – og deraf udsprang den danske budgetlov, som bestemmer, at den offentlige sektor højst må have et underskud på 0,5 pct. af BNP, når man ser bort fra midlertidige forhold.

Siden 2012 har EU-Kommissionen flere gange lempet sit krav til Danmark. I dag kræver EU ikke, at underskuddet skal være mindre end 0,5 pct. – det skal bare være under 1 pct. af BNP. Det skyldes nogle metodiske ændringer, som ligger til grund for kravet. EU's vurdering af, hvor store underskud, vi kan tåle, bygger ikke på en stor og detaljeret afvejning af, hvad der er bedst for økonomien på kort og langt sigt.

Beregningen er i virkeligheden helt simpel og afspejler kun ét hensyn: At staten i økonomiske nedgangstider skal overholde Maastricht-traktatens krav om, at underskuddet ikke er større end 3 pct. af BNP. EU's 3%-underskudskrav er vel at mærke fastsat rent bureaukratisk, uden basis i økonomisk forskning.

Forskellen mellem Maastricht-traktatens og budgetlovens underskudskrav er, at budgetlovens krav vedrører det "strukturelle underskud", dvs. underskuddet, når man ser bort fra midlertidige forhold. EU's 3%-krav vedrører det rå underskud, hvor midlertidige forhold også tæller med.

Men selve omregningen fra 3%-kravet (inkl. midlertidige forhold) til budgetlovens og finanspagtens krav (ex. midlertidige forhold) er helt afgørende, for 3%-kravet har historisk været betydeligt lettere at overholde end 0,5%-kravet.

Omregningen bygger på en lang række usikre metodevalg, og selv små ændringer kan have stor betydning for, hvor stort et underskud vi må have. Den centrale størrelse i EU's omregningsformel er fx et tal for, hvor meget BNP svinger i en "normal lavkonjunktur". Definitionen på, hvad der er en normal lavkonjunktur, er igen fastsat uden baggrund i økonomisk forskning.

Samlet set afspejler underskudskravet altså nogle økonomisk set ret underordnede hensyn. Derudover er beregningen forældet. Da Finansministeriet i 2014 fremlagde argumentet for budgetlovens krav, tog de udgangspunkt i EU's formel. Men hvis man opdaterer datagrundlaget i Finansministeriets beregning, bliver kravet lempet fra et underskud på 0,5 pct. af BNP til et underskud på mellem 0,8 og 1 pct. af BNP.

Vigtigt, at vi kan føre en fornuftig finanspolitik

Det er underskudskravet, der definerer, hvor mange penge vi kan bruge på at dæmpe fremtidige kriser. Derfor er det vigtigt, at kravet på den ene side giver politikerne plads til at bruge statens budget til at stabilisere økonomien med. Og på den anden side bidrager til, at de offentlige finanser forbliver sunde og nogenlunde stabile over årene.

Når budgetlovens underskudskrav gælder i hvert enkelt år, kommer det i alt for høj grad til at spænde ben for en fornuftig finanspolitik. For det er fornuftigt at overskride budgettet i tider, hvor økonomien har brug for at blive stimuleret.

Ser vi på de sidste 30 år, har Danmark faktisk ikke haft problemer med underskud. Vores eneste betydelige underskud var i start-90'erne, hvor underskuddet netop bidrog til at bringe Danmark ud af den daværende krise. Det betragtes i dag som en succeshistorie.

Den største finanspolitiske brøler i nyere tid var snarere i 00'erne, hvor VK-regeringen stimulerede økonomien i en højkonjunktur. Men her ville underskudskravet ikke have hjulpet, for i de år havde vi pæne overskud på den strukturelle saldo.

Budgetlovens underskudskrav har stor betydning for vores muligheder for at dæmpe økonomiske kriser. Men budgetlovens underskudskrav er fastsat ud fra snævert bureaukratiske hensyn, som ikke har noget med den økonomiske virkelighed eller Danmarks historiske problemer at gøre.

Budgetloven skal snart revideres, og vores håb er, at man vil basere underskudskravet på mere reelle hensyn – og give os mulighed for at føre en mere fleksibel og fornuftig finanspolitik.

Bragt på Altinget d.17. september 2018